

Karlstads universitet

Sara Karlsson
BESLUT

2004-06-08
Reg.nr 641-4489-03

Ansökan om rätt att utfärda receptarieexamen

Karlstads universitet ges rätt att utfärda receptarieexamen.

Ansökan

Karlstads universitet har ansökt om rätt att utfärda receptarieexamen. För granskning av ansökan har Högskoleverket anlitat en grupp sakkunniga. Professor Michael Ashton, Göteborgs universitet (ordförande), professor Hannes Enlund, Kuopio universitet, apoteksområdeschef Anna-Lena Gustafsson, Stockholm samt studerande Sara Neil Persson, Uppsala universitet har ingått i gruppen.

De sakkunniga har granskat universitetets ansökan med underlagsmaterial. Vid besök på universitetet har intervjusamtal förts med ledning, lärare och studenter. Tillgången till lokaler och utrustning har också bedömts i samband med platsbesöket. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

De sakkunniga anser att Karlstads universitet har lagt fram ett förslag till ett utbildningsprogram av god kvalitet vilket är väl förankrat på olika nivåer inom universitetet. De sakkunniga anser att den yrkesmässiga kärnan bör stärkas men bedömer tillgången till lärarkompetens inom kemi och biovetenskap som god.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att ge Karlstads universitet rätt att utfärda receptarieexamen. Verket kommer att återkomma till de frågor som tas upp i de sakkunnigas yttrande inom ramen för den nationella utvärderingen av receptarieexamen, vilken äger rum 2006.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Sara Karlsson i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler och kanslichef Lennart Ståhle.

Sigbrit Franke

Sara Karlsson

Yttrande över ansökan från Karlstads universitet om rätt att utfärda receptarieexamen

Karlstads universitet har ansökt om rätt att utfärda receptarieexamen. Ansökan har bedömts av en grupp sakkunniga bestående av professor Michael Ashton, Göteborgs universitet (ordförande), professor Hannes Enlund, Kuopio universitet, apoteksområdeschef Anna-Lena Gustafsson, Stockholm samt receptariestuderande Sara Neil Persson, Uppsala universitet.

Vår bedömning baseras dels på skriftligt underlag från Karlstads universitet, dels på platsbesök vid lärosätet den 28 april 2004. Vid platsbesöket fördes intervjusamtal med dekanus, prefekter, utbildningsledare, programledare, ämnesansvariga och undervisande lärare, studenter på biovetenskapligt program, doktorand samt prorektor. Tillgången till bibliotek, lokaler och utrustning bedömdes också i samband med platsbesöket.

Utgångspunkter

Till grund för vår bedömning ligger de kvalitetsaspekter som Högskoleverket tillämpar i samband med prövningar av rätt att utfärda examina. Dessa, vilka i sin tur utgör en tolkning av de krav som ställs på högre utbildning i högskolelag och högskoleförordning, är följande:

- *Lärarkompetens och kompetensutveckling*
- *Utbildningens mål, innehåll och organisation*
- *Ämnesdjup och ämnesbredd*
- *Övergångsmöjligheter till forskarutbildning*
- *Kvalitetsarbete och utvärdering*
- *Studentmedverkan*
- *Internationellt perspektiv*
- *Bibliotek och informationsförsörjning*
- *Lokaler och utrustning*
- *Behörighet och antagning*
- *Ekonomi och styrelse*
- *Stabilitet och långsiktighet*
- *Kritisk och kreativ miljö*

De skilda aspekterna har dock inte betraktats isolerade var för sig, utan vårt yttrande är en helhetsbedömning av lärosätets förutsättningar att ge en utbildning för receptarieexamen av god kvalitet.

Omfattning och mål för receptarieexamen föreskrivs i högskoleförordningen, Bilaga 2 – Examensordning:

29. Receptarieexamen

Omfattning

Receptarieexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng.

Mål (utöver de allmänna målen i 1 kap. 9 § högskolelagen)

För att få receptarieexamen skall studenten ha

- *de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna arbeta som receptarie,*
- *de kunskaper och färdigheter som krävs för att självständigt kunna arbeta med läkemedelsinformation, läkemedelsrådgivning och läkemedelsutvärdering och därigenom bidra till en rationell och optimal läkemedelsanvändning,*
- *förmåga att praktiskt kunna tillämpa vetenskaplig dokumentation och information om läkemedel i dialog med läkemedelsanvändare och personal inom hälso- och sjukvårdsområdet, läkemedelsindustrin samt myndigheter,*
- *insikt i yrkesrollen och vara förberedd för lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper,*
- *god självkännedom och förmåga till inlevelse och därigenom, med ett etiskt förhållningssätt och en helhetsbild av människan, ha förmåga att verka inom hälso- och sjukvårdsområdet.*

Härutöver gäller de mål som högskolan bestämmer.

Bakgrund

Karlstads universitet har ansökt om rätt att utfärda receptarieexamen. Utbildningen är tänkt att fr.o.m. höstterminen 2004 ges som en ny inriktning inom det befintliga biovetenskapliga programmet, som för närvarande har inriktningarna biomedicinsk analytiker och bioteknik. Tanken är att studenterna ska läsa ihop under det första året och sedan välja inriktning inför den tredje terminen. Av de planerade 50 nybörjarplatserna (per år) är ca 20 avsedda för receptarieinriktningen.

Universitetets ansökan motiveras på flera olika sätt. Dels anses receptarieutbildning passa väl in i den existerande akademiska miljön, med stark forskning och undervisning inom kemi och biovetenskap, dels anses den vara en lämplig breddning av det biovetenskapliga programmet. Det bedöms också finnas ett intresse bland potentiella studenter. Även Apoteket AB har signalerat att det finns ett behov av receptarier, framför allt i de mindre kommunerna i regionen.

Bedömning

Lärarkompetens och kompetensutveckling

Vår bedömning är att universitetet har mycket god tillgång till disputerade lärare inom kemi och biomedicin. Dessa har medverkat till att ta fram förslaget till nytt receptarieprogram och framstår som engagerade parter i planeringsprocessen.

Universitetet har dock inte haft någon lärarkompetens inom farmaci/farmakologi att bygga på. Därför har två viktiga nyanställningar nyligen gjorts i form av en apotekare/med.dr. i biomedicin med inriktning mot farmakologi/farmaci och en fil.dr. i omvårdnad. Dessa kommer att bli nyckelpersoner inom receptarieprogrammet. I synnerhet den förra kommer att få ett mycket stort ansvar för att upprätthålla den farmaceutiska kärnan i utbildningen. Här ser vi en risk för personberoende och hög arbetsbelastning. En organisation som byggs upp kring en individs kompetens får betraktas som alltför skör. Visserligen planerar kursledningen att komplettera lärarkåren med två 50-procentstjänster genom rekryteringar från Apoteket AB, men eftersom det är den vetenskapliga farmaceutiska kompetensen som i första hand behöver förstärkas är det inte säkert att dessa nyrekryteringar blir tillräckliga. Behovet av förstärkning finns inte minst inom galenisk farmaci. Då det nationellt sett råder lärarbrist inom detta område kan formella samarbetsavtal med andra lärosäten vara en lösning.

Den nyanställda läraren i farmakologi/farmaci för med sig en doktorand från sin tidigare arbetsplats. Denna kan komma att utgöra ett viktigt stöd vid exempelvis laborationer och gruppundervisning, pedagogiska former som lämpar sig väl för

farmakologi/farmaciundervisning. Vi menar att detta stöd bör formaliseras så att det består även om den enskilda doktoranden slutar.

Inom den samhällsvetenskapliga delen av receptarieutbildningen kommer den nyanställda läraren med bakgrund i omvårdnad att få en stor roll, inte minst när det gäller kommunikationsträning, hälsoekonomi och egenvård. Vi ser positivt på denna satsning. Vårt intryck är också att institutionen för samhällsvetenskap är beredd att bidra med ytterligare lärarkompetens exempelvis inom områdena etik, organisation och författning. En strategi för hur detta ska gå till saknas dock. Institutionen för samhällsvetenskap bör nu involveras i utbildningsplaneringen på ett tydligare sätt.

De nuvarande lärarnas möjligheter till kompetensutveckling och forskning i tjänsten framstår som goda. Vi vill betona vikten av att de nya lärarna ges lika goda förutsättningar.

Utbildningens mål, innehåll och organisation

Den utbildningsplan och de kursplaner som utarbetats för receptarieutbildningen tar sin utgångspunkt i det nuvarande biovetenskapliga programmet. De första 45 poängen utgörs av befintliga kurser, där kursplanerna inkluderar litteraturlistor. Kursplanerna för resten av utbildningen saknar litteraturlistor. Detta måste åtgärdas.

Samläsningen inom ramen för det biovetenskapliga programmet innebär att det dröjer relativt lång tid innan utbildningens innehåll blir specifikt inriktat på yrket receptarie. Fördelar med detta kan vara att utbildningen ger en god generell kompetens och att receptariestudenten får erfarenhet av att samarbeta med andra yrkeskategorier. Samtidigt menar vi att det behövs ett tydligare fokus på den yrkesmässiga kärnan på ett tidigare stadium av utbildningen.

De lärare som undervisar i kemi och biovetenskap har en öppen inställning till att undervisa om läkemedel. Likaså planeras studiebesök som kan ge samtliga studenter en inblick i receptarieyrket. Vi menar dock att än större anpassning kommer att behövas eftersom de nuvarande kurserna inte i alla delar är ändamålsenliga för en receptariestudent. Balansen i utbildningen är ojämn då kemin dominerar på bekostnad av de farmaceutiska och kommunikationstränande delarna. Det kan diskuteras om inte detta upplägg går längre än en profilering bör göra. Enligt vår mening behöver utbildningen på ett tydligare sätt relatera till examensordningens mål om att ge studenterna förmåga att arbeta med läkemedelsinformation, läkemedelsrådgivning och läkemedelsutvärdering.

Organisationen kring utbildningen ger ett gott intryck och vi uppfattar också att det finns ett starkt stöd för förslaget från ledningens sida. De nyanställda lärarna kommer att få en viktig samordnande roll i framtiden.

Ämnesdjup och ämnesbredd - övergångsmöjligheter till forskarutbildning

Till skillnad från en generell examen ställs i en yrkesexamen inga uttalade krav på ämnesdjup. Karlstads universitet planerar dock att inrätta huvudämnet "biovetenskap; farmaci" så att studenterna utöver receptarieexamen blir behöriga till en kandidatexamen.

Receptarieutbildningen kommer att kunna byggas på antingen till en magisterexamen med djup i kemi eller till en magisterexamen med bredd i folkhälsoarbete. Även forskarutbildning inom folkhälsovetenskap eller kemi (med vissa kompletteringar) är möjlig. Vi ser positivt på

universitetets ambition att erbjuda flera påbyggnadsmöjligheter och att på så sätt undvika att yrkesutbildningen blir en akademisk "återvändsgränd".

Studentmedverkan - kvalitetsarbete och utvärdering

Receptariestudenterna kommer att beredas formellt inflytande i beredande och beslutande organ, bl.a. i ämnesråd. Linjeföreningen, som är en studentsocial och facklig intresseförening, utser representanter. De studenter vi mötte vid platsbesöket lyfte fram den nära kontakten mellan studenter och lärare på det biovetenskapliga programmet som något positivt. Detta är förhoppningsvis något som kommer att bestå då receptariestudenterna tillkommer. Samtidigt vill vi betona att de informella kanalerna inte får ersätta de formella.

Internationellt perspektiv

Inom det befintliga biovetenskapliga programmet finns ett utbyggt nätverk av internationella kontakter, vilket eventuellt skulle kunna utnyttjas även för receptarieprogrammet. Det finns dock ett behov av att utveckla ett kontaktnät inom farmaci/farmakologi utöver de kontakter som redan finns inom kemi/biovetenskap.

Bibliotek och informationsförsörjning - lokaler och utrustning

Vår bedömning är att de krav som kan ställas på såväl bibliotek och informationsförsörjning som lokaler och utrustning är väl uppfyllda. Vid platsbesöket vittnade studenterna om god tillgång till läsplatser, datorer och kurslitteratur. Biblioteket kan, genom existerande nätverk och abonnemang, relativt enkelt uppdatera databaser och litteratur för att täcka receptarieutbildningens behov. En kontaktbibliotekare kan ge stöd när det gäller informationssökning.

Ekonomi och långsiktighet

Med ett relativt litet studentantal kan receptarieprogrammet inte vara ekonomiskt bärkraftigt i sig självt utan samläsningen inom det biovetenskapliga programmet är en nödvändig förutsättning. Vi uppfattar också att interna omfördelningar kommer att göras för att stötta programmet ekonomiskt.

Sammanfattande bedömning

Som sakkunniga anser vi att Karlstads universitet har lagt fram ett förslag till ett utbildningsprogram av god kvalitet. Förslaget är väl förankrat på olika nivåer inom universitetet. Det finns god lärarkompetens inom kemi och biovetenskap som kan användas inom programmet.

Vår huvudsakliga reservation är att den yrkesmässiga kärnan ges för liten plats i förslaget. Vid universitetet finns en medvetenhet om detta och man lägger ett stort ansvar på de nyanställda lärarna, i synnerhet läraren med farmaceutisk/farmakologisk kompetens, att vidareutveckla utbildningen. För att pressen på denna person inte ska bli för hög, menar vi att ytterligare lärarkrafter bör tillföras. Framför allt den akademiska farmacin/farmakologin behöver ett tillskott. Kompletteringen kan antingen ske med hjälp av lokal rekrytering eller i form av strukturerade, formella samarbetsavtal med lärare från andra lärosäten.

Vidare vill vi betona vikten av att programmet förankras på avnämarsidan och att det långsiktiga behovet av receptarier i regionen kartläggs.